

## **ПОТЕРПІЛИЙ ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Кримінальне процесуальне законодавство України визнає потерпілого як одного з ключових учасників кримінального провадження, що має право на захист своїх прав, інтересів та на отримання компенсації за завдану шкоду. Однак, поняття та процесуальний статус потерпілого не завжди зрозумілі та однозначні, тому потребують детального дослідження.

Дослідження потерпілого як суб'єкта кримінального провадження дасть змогу з'ясувати принципи та механізми захисту прав потерпілого, які можуть бути використані в практиці кримінального правосуддя.

Відповідно до ч.1 ст. 55 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди ... [1].

Слід звернути увагу на те, що більшість вчених сходиться на думці, що КПК 2012 року змінив певні питання щодо статусу потерпілої особи на краще, однак існує ряд пропозицій стосовно покращення наведеного в законі визначення.

Зокрема, Абламский С.Є. у своїх наукових доробках пропонує доповнити вищенаведене положення ст. 55 КПК України та викласти його з урахуванням наступного: потерпілим у кримінальному провадженні слід вважати також і юридичну особу, якщо злочином завдано шкоду її діловій репутації, а не лише майнових збитків [2, с. 38-39]. Наведену вище думку авторі підтримується також Киричук Ю.А та Степанов П.Л. та пропонують викласти її наступним чином: «Потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової та/або моральної (немайнової) шкоди» [3].

Так, відповідно до п.6 ч.2. ст.23 Цивільного кодексу України під моральною шкодою слід розуміти приниження честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи [4]. Схоже трактування містить Постанова пленуму ВСУ №1 від 27.02.2009 року «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи», де передбачено, що

моральна шкода може завдаватися юридичній особі шляхом приниження її ділової репутації [5]. Крім цього, п.3 Постановою пленуму ВСУ від 31.03.1995 року №4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди», передбачено, що під моральною (немайновою) шкодою, заподіяною юридичній особі, слід розуміти втрати немайнового характеру, що настали у зв'язку з приниженням її ділової репутації, посяганням на фірмове найменування, товарний знак, виробничу марку, розголошенням комерційної таємниці, а також вчиненням дій, спрямованих на зниження престижу чи підірив довіри до її діяльності [6]. Отже, цілком очевидним є те, що приниження ділової репутації юридичної особи – це завдання їй моральної (немайнової) шкоди в певному розумінні.

Наразі, чинним кримінальним процесуальним законодавством України питання моральної шкоди завданої юридичним особам згадується лише в контексті її відшкодування внаслідок кримінального правопорушення у порядку пред'явлення до суду цивільного позову (ст. 127-128 КПК України) [1].

Якщо здійснювати порівняльний аналіз прав юридичної особи у якості потерпілого чи цивільного позивача, котрому кримінальним правопорушенням завдано моральної шкоди, ця відмінність полягає в тому, що права та обов'язки юридичної особи як цивільного позивача хоча прирівнюються до прав та обов'язків для потерпілого, проте лише в частині, що стосуються цивільного позову (ст. 61 КПК України), то можна констатувати очевидні переваги статусу потерпілого, «оскільки він має значно більше процесуальних можливостей захищати свої права та інтереси в кримінальному провадженні» [6, с.9].

На нашу думку, пропозиції науковців, у частині доповнення ст.55 КПК України нормою, що потерпілим може визнаватися юридична особа, котрій кримінальним правопорушенням завдано моральну (не матеріальну) шкоду, є доцільною з огляду на те, що зазначені зміни допоможуть забезпечити більш ефективний захист прав юридичних осіб, як потерпілих у кримінальному провадженні. Невизнання юридичної особи, яка постраждала від кримінального правопорушення, порушувало б права та законні інтереси. Крім того, кримінальні правопорушення можуть спричинити немайнові наслідки, такі як ускладнення виконання функцій підприємства, установи або організації. Оскільки такі наслідки неможливо визначити у майновому еквіваленті, шкода діловій репутації юридичної особи є одним із прикладів немайнової шкоди, яку можуть спричинити злочинні дії.

#### *Література:*

1. *Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : станом на 5 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>*

2. Абламський С. *Захист прав і законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні: моногр.* С. Є. Абламський, за заг. ред. О. О. Юхна. Харків, 2015. 240 с.
3. Кричун Ю. *Окремі проблемні питання інституту потерпілого в кримінальному процесі. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки.* №3. 2015. с. 121
4. *Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 15 квіт. 2023 р.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. *Постанова Пленуму Верховного суду України “Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи” від 27.02.2009 року №1.* URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v\\_001700-09#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#Text)
6. *Постанова Пленуму Верховного суду України “Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди” від 31.03.1995 року №4.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text>
7. *Грошевий Ю. М. Юридична особа як потерпілий у кримінальному провадженні. Державна політика у сфері захисту прав потерпілого від кримінальних правопорушень в Україні : матеріали круглого столу (Харків, 25 квіт. 2013 р.). Харків : Право, 2013. С. 9–11.*

## УДК 347.78.03

*М.С. Серба, студентка гр. 401-ГД  
Наук. керівник - к.ю.н., доц. О.О. Скрильник  
Національний університет  
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

### **ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЧАТ-БОТІВ**

За останні роки штучний інтелект (ШІ) став частиною нашого повсякденного життя. Одним з найбільш відомих прикладів ШІ є чат-боти, які здатні автоматично відповідати на запитання та виконувати різні завдання. Із розвитком цієї технології виникають питання щодо законодавчого регулювання створення та використання чат-ботів.

Сьогодні чат-боти стають важливими через різноманітні технічні функції.

На технічному рівні чат-бот – це програма штучного інтелекту, яка імітує інтерактивну розмову людини за допомогою ключових, заздалегідь розрахованих фраз користувача, та слухових або текстових сигналів [4].

Чат-боти можна налаштувати в месенджерах та соцмережах (Telegram, Viber, Facebook, WhatsApp та інші), на сайтах, у мобільних додатках, системах управління (Siri), голосових помічниках (Google Assistant, Cortana) тощо.

У 2020 році українським урядом було затверджено «Концепцію розвитку штучного інтелекту», де штучний інтелект (ШІ) визначається як